

Les millors obres de les lletres gironines (23) L'amargor de l'exili

L'exili i la identitat són valors complexos que forjaren l'ànima d'un barceloní que arrelà anímicament a L'Escala arran del matrimoni i que la somniava, igual que Catalunya, des de «terra estranya», com escrivia Joan Alavedra. Pogué tornar i trepitjar la platja del Port d'en Perris, però a Guadalajara (Mèxic) hi havia dut la família i la vida i el sentiment era dividit entre el país de sortida i el d'arribada...

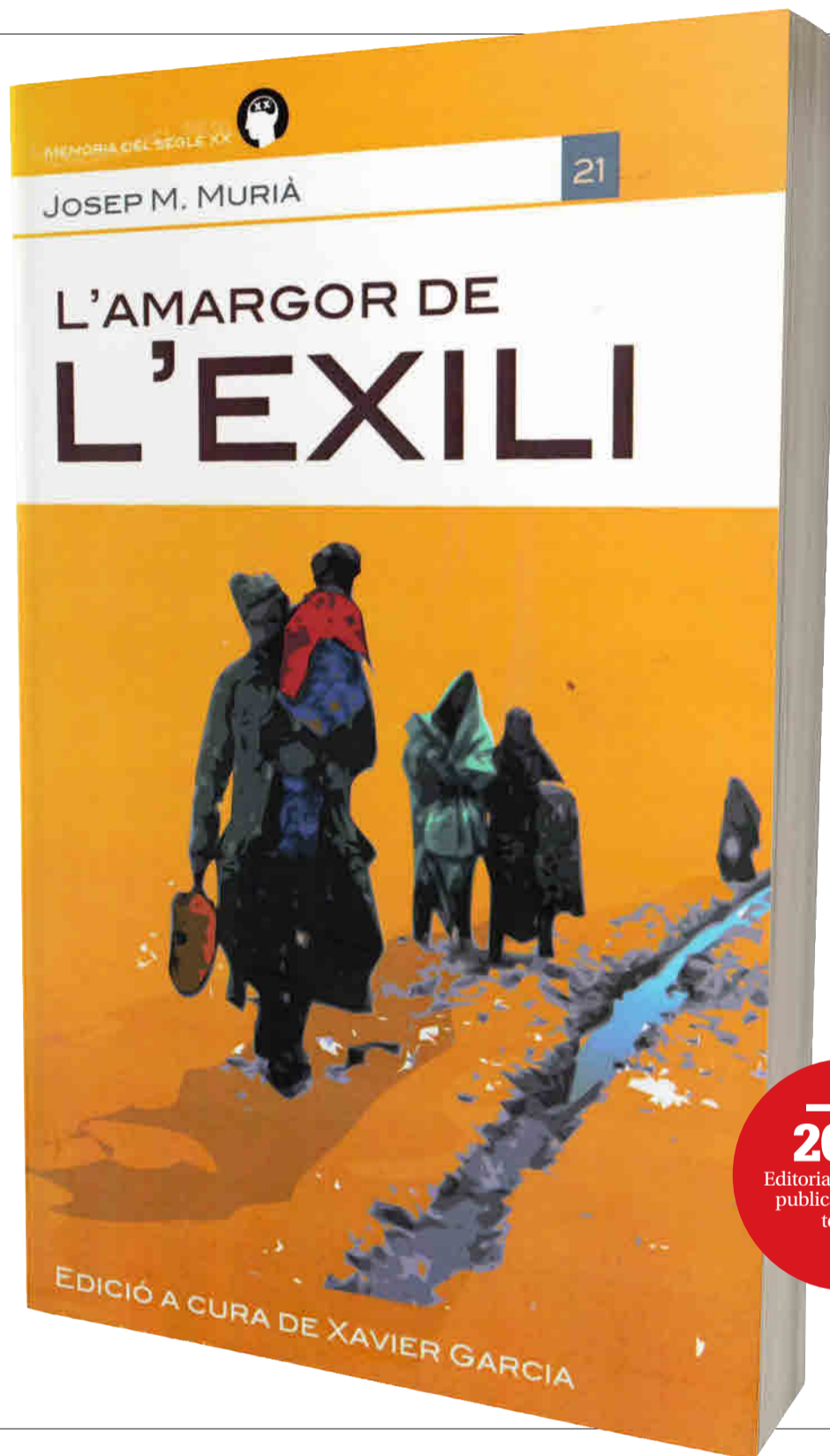
Josép Maria Figueres
PROFESSOR DE LA UAB

Deixar casa i família, amics i paisatge és trist i dur. Molts ho pagaren amb solitud i les vides trencades. Altres lluitaren, amb tota la família i pogueren reeixir. El cas de Josep Maria Murià és d'aquests darrers. Ho palesa el recull d'articles testimonials de la vida de l'escalenc, que sense nèixer-hi ni viure-hi el podem considerar per què s'hi sentia tot i que passà la vida d'adult i vell a Mèxic. El treball que presentem, *L'amargor de l'exili*, és la segona part de l'obra que li dedica el periodista Xavier Garcia. A la primera part el centenar de pàgines amb la seva fluïda i amena prosa de la molt extensa i reeixida biografia que redactà. A la segona, cent pàgines més, la selecció d'una molt àmplia labor periodística conjuntural amb també fragments de la llarga entrevista que li feu la historiadora Dolors Pla a Mèxic. Garcia selecciona un dels molts poemes que publicà, algun editorial i article del *Butlletí d'Informació Catalana*. D'aquesta revista Murià se n'ocupà durant quinze anys, escriví, edità, distribuï... per deixar constància d'una voluntat de ser configurant una molt representativa obra elaborada per un dels molts exiliats que Mèxic acollí.

L'Escala i Catalunya, sempre presents

L'amargor de l'exili és treball de testimoni, un record avui del que fou anhel i somni d'una generació: una República democràtica i una Catalunya lliure. La revolta dels militars esdevingué l'inici d'una tragèdia i l'aplec de materials és el testimoni

d'una vida que es truncà el 1939 i finí el 1999 amb el record constant posat en un país del qual L'Escala representava l'encarnació del somni. Murià sense viure-hi la idealitat però, com escriví: «Amb plom al cel de les il·lusions / i amb plom al bategar

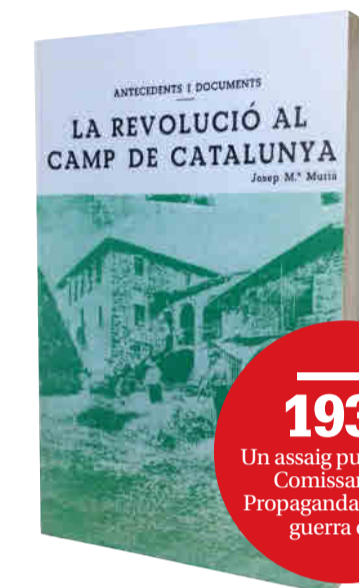
2012
Editorial Cossetània publica l'aplec de textos.

de les entranyes, / negant-se'm la terra desolada / a rebre la llavor de l'esperança, / em serveixo jo mateix, / com ofrena mortuòria, / l'àmfora, tota buida, / del meu nom».

L'obra de Murià és publicada en premsa d'exili i aplegada posteriorment i parcialment en llibres. Col·labora en moltes re-

vistes, per exemple *Butlletí de l'Orfeó Català*, *Xaloc*, *Ressorgiment*, *Butlletí de Santiago de Cuba...* i la seva revista, és clar. També als volums dels Jocs Florals dels quals fou habitual participant essent premiat en diversos i organitzant els de la seva ciutat Guadalajara, capital de l'estat de Jalisco, a Mèxic.

En aquesta ciutat hi ha la Biblioteca Arreola a la qual el fill de Josep M. Murià va donar la biblioteca que formà en gairebé mig segle d'exili i que és, amb la del Congrés d'Estats Units, la que té més llibres en català fora del país. En l'impressionant edifici gairebé una planta preserva cultura catalana i duu el seu nom.

1937
Un assaig publicat pel Comissariat de Propaganda en plena guerra civil.

2013
Edició facsímil de la revista que edità Josep M. Murià.

2015
«Nau de l'esperança», antologia de contes i poemes.

Josép Maria Murià

De periodista de vocació a viatjant per obligació

Josép Maria Murià i Romaní nasqué el 1907 al barceloní barri del Born però es sentí escalenc arran el matrimoni amb Anna Rouret, germana de Martí, tot i no poder viure en la vila estimada. De jove treballà de viatjant per Espanya, escriví versos i milità al Partit Nacionalista de Catalunya, que propugnava la independència del país, i posteriorment a Estat Català. Estudià al CADCI, milità també a Acció Catalana i creà la Joventut Nacional Catalana. Durant la guerra fou redactor del *Diari de Catalunya* i treballà a la Generalitat. Publicà diversos llibres dels que destaca l'estudi sobre el camp català.

Ho deixà per anar voluntari al front de lluita, milícia de cultura, i recluta anònim. Visqué dolorosament la batalla de l'Ebre. En converses amb Dolors Pla publicades a Mèxic amb altres exiliats *-El aroma del recuadro-* titula el seu capítol: «*Dentro de cada catalán hay un separatista*». Glosa la penúria de material: «anàvem descalços, diu, érem un exercit d'abandonats, de miserables, nois descalços, en tota la brigada no hi havia ni un sol casc d'acer, narra. Trepitja els cossos dels companys morts... veure un company al qui havia enviat a llegir i escriure i recordar com feu la primera carta a la mare i contemplar després com no podria rebre resposta perquè estava mort: 'Se'm trenca el cor quan hi penso'». Explica com el 5 d'octubre de 1938, de 300 nois en varen quedar 30. Foren «els moments més tràgics de la meua vida.»

Deixar la terra que estimes més, abandonar per força la vida que fas, és un horror. Foren molts els joves que hagueren de deixar el seu país, perquè els ocupants els hagueren afusellat o emprisonat. Murià fou un de tants que hagué de refer la seva vida fora de casa. De família d'escriptors i cineastes, la germana Anna Murià i el pare Magí Murià i el fill José María. Josep Maria esdevingué flama d'amor terral. Les seves memòries, *Vivències d'un*

separatista, són prou explícites. Murià representa la base social que possibilità que hi hagués el redreçament dels anys trenta quan el centralisme espanyol s'encarnà en una dictadura militar davant la força dels catalanistes: no hi va haver estatut el 1918 i vingué una dictadura i després de la República una altra.

En arribar a l'exili, el fet de ser maçó i felibre, amic de la poesia, canvia de feina però altre cop, també treball dur, de comissionista i pujar la família endavant. A casa l'esposa de modista.

Des del 1959 residí a Guadalajara fins la mort (l'any 1999), amb els viatges que podia fer a Catalunya. Col·laborà en el Front Nacional de Catalunya, donà suport al Consell Nacional Català, dirigí *El Poble Català*. Professor de la Universitat de Guadalajara, de l'American School. Destacà en les activitats catalanes: s'implicà en els Jocs Florals, edità la revista *La Nació Catalana*, envià diners als catalanistes emprisonats per Franco, etc. Durant quinze anys edità, tot sol i cada mes, el citat *Butlletí d'Informació Catalana* essent la única revista que aparegué mensualment -fora de *Serra d'Or*- en tot el període.

Va publicar a Guadalajara el primer llibre en català: *Narracions fugisseres*. Pòstumament ha aparegut *L'últim recull de poemes* (1996) també a la mateixa ciutat d'adopció del que hem extret més amunt un fragment.

El 1985 aparegueren a les Edicions El Llamp *Vivències d'un separatista*. Aquesta obra ha tornat a ser editada per Pagès editors el 2001 gràcies a l'amor i empena del seu fill. Amb pròleg de Josep Lluís Carod-Rovira, que les defineix com «narració àgil i apassionant d'una fidelitat al país i d'una vida viscuda amb plenitud». Varem visitar la seva tomba, amb el seu fill i nets, al cementiri de Guadalajara el 2004 arran la Feria Internacional de Libro. Era pensar en la flama, l'ideal i més enllà de l'enyor i el simple record fugisser.

Un fragment

Els del «Tot o res»

L'article, aparegut a la revista mexicana de l'exili català «Xaloc» el desembre del 1976, no deixa de ser una matisació a la seva posició de l'incombustible patriota que fou l'autor, que usava el pseudònim VC i ME, que els del morro fort o de la ceba més abrandada coneixien perfectament

«M'han dit que sóc un catalanista del tot o res. Aquesta classificació no em desplaça per la indicació de radicalisme que conté; però, agafada al peu de la lletra, no em crec pas encaixar-la. La meua aspiració és el tot, o sigui maximalista, sense donar-me al res si encara no la puc haver. La casa no es pot començar per la teulada, i convinc -no sense pena- que la nostra tot just es troba a la planta baixa, per no dir als fonaments.

Quan em cal definir-me en un pla no combatiu o a nivell ponderat em declaro inde-

pendentista, però quan em veig obligat a pujar al ring opto per la classificació més combativa de separatista sense atenuants; la de simplement separatista es podria prestar a un cert confusionisme davant d'aquells enemics ultrs que titllen de separatistes fins a dèbils autonomistes.

La meua posició s'inspira d'antuvi en l'arrelament natural a la pàtria, en la repugnància a tota imposició. Després vénen les reflexions, basades en experiències al llarg d'una vida no gens curta. Mentre hi ha qui, amb el mateix sentiment, ha arribat a la falsa con-

clusió que la separació és una utopia i no val la pena de perdre-hi el temps, jo crec que és completament realitzable, un dia o altre, sempre i que els catalans, o la seva majoria, en mantinguin la voluntat, o bé, dit en altres paraules, no s'acollonin i ho donin tot per perdut.

La història, sobretot la contemporània, ens demostra com moltes nacions han aconseguit la seva independència malgrat l'opressió d'estats poderosos. Tot és qüestió de decisió i, no cal dir-ho, de sacrifici. També compta molt l'oportunitat, factor que els ca-

talans no hem aprofitat mai.

Ens hem fet molts tips de treure les castanyes del foc pels altres. Sense pouar massa profund, i resumint-ho molt, només cal recordar els que anaren a l'Àfrica darrera en Prim, els voluntaris a l'escorxador de Verdun, els incorporats a l'Ejército Popular Español o al Tercio de la Virgen de Montserrat i els que es van donar a la resistència francesa.

També tenim els que ofeguen els seus íntims sentiments enduts per un internacionalisme inhumà i passat de moda. Personalment no em deixa d'entusiasmar un internacionalisme autèntic, a base d'una lliure entesa de nacions lliures; però que a dintre del gran concert d'aquestes nacions, la catalana hi hagi d'anar amb una part incrustada a la francesa i l'altra a l'espanyola ho considero una aberració. Es una idea conservadora d'uns conglomerats estatals constituïts contra la voluntat dels seus integrants. No podem canviar uns sistemes socials injustos i caducs sense modificar també les estructures dels actuals estats, encara més anacròni-

ques i atemptatòries contra els principis de llibertat. Com ja s'ha dit i repetit, ambdues accions van estretament lligades, i tal com s'encaminen els passos de la humanitat en aquests darrers temps, no és concebible la consecució de la llibertat individual eludint la col·lectiva. Gairebé la totalitat dels moviments actuals d'independència nacional compten amb un contingut social progressista.

El poble català és el poble del seny, i ens indignem; de la legalitat, encara que hagi nascut d'un acte de força; dels pactes, només acomplerts pels catalans; de les manifestacions pacífiques multitudinàries; de les inacabables esperes, i de la santa paciència. Per això en l'acció política som molt afeccionats a pescar amb canya; però, desenganyem-nos, no anirem bé fins que no ens decidim a agafar l'arpó. Això és el que propugnem els del tot o res o els separatistes o el que se'ns vulgui dir.

Mentrestant, però, estem molt lluny de fer escarafalls d'allò que pugui arplegar la canya. Benvingut sigui al cistell.

